

Ik leerde Mo kennen op vakantie in de bergen. We schuilden in dezelfde hut.

Drie dagen hebben we daar gezeten, met twee Nederlanders, drie Zweden en een Duitse.

Mo Derrigter was een prettige reisgenoot. Vriendelijk. Rustig. Meestal op zichzelf.

Hij was ouder dan de anderen, energiek en altijd goedgehumorst. Ik herkende hem van krantenfoto's en wilde weten wat er was gebeurd.

Hoe het was gegaan, met de vrouw die zweeg.

Ik zei dat ik op foto's had gezien hoe hij toegetakeld was, en vroeg hoe dat geweest was. De bedreigingen en het geweld. En uiteindelijk het vluchten.

Hij gaf toe dat het niet makkelijk was.

Vooral in het begin, toen hij geen idee had wat er aan de hand was.

'Het is triest dat ze moest vluchten en dat zit me nog steeds dwars,' zei hij. 'Maar ik ben trots en blij dat ik haar heb gekend. Want het was ook een mooie tijd, die ik niet had willen missen.'

Ik keek verbaasd.

'Het bijzondere is dat ik weer bij een hele reeks ervaringen kwam, die bijna waren uitgestorven,' vertelde hij. 'Bij emoties en ervaringen waarvan ik was vergeten dat ze bestonden. Er ging een hele wereld voor me open.'

Ik had er nog nooit bij stilgestaan dat ervaringen kunnen uitsterven.

The extinction of experience.

Het raakte me en hield me bezig.

Wat was daar de oorzaak van?

Wat waren de gevolgen?

Ik zei dat ik erover wilde schrijven.

Daar reageerde hij terughoudend op.

'Het is persoonlijk,' zei hij. 'Een klein verhaal van kleine mensen.'

'Nee,' ging ik daar tegenin. 'Het is een groot verhaal over een van de grootste uitdagingen van deze tijd. Het is belangrijk.'

Mo keek me lachend aan.

Zijn hoofd een beetje schuin, alsof hij de situatie probeerde in te schatten.

Vijf foto's gaf hij mij.

Vijf foto's in een envelop.

Daar kon ik het mee doen.

1

**Hun stemmen werden scheller, hun blikken
onheilspellend en al snel volgen er scheldpartijen en
bedreigingen. Nette mensen toonden zich plots boze,
gefrustreerde scherp-slijpers.**

De eerste foto toont hem op het bankje in de tuin.

Hij zit er gespannen bij, het ongemak druipt van de foto.

Je ziet de oprit die hij met zijn buurvrouw deelt en op de achtergrond een deel van beide huizen.

Rechts op de voorgrond is een heg te zien. Twee mussen zitten zichtbaar op een takje, andere hebben zich meer teruggetrokken tussen de blaadjes van de heg.

Daarvoor, in het midden van de foto, een vierkant stalen blok, waarop in grote zwarte letters het woord WATCHTOWER te lezen is. Bovenaan een metershoge paal zijn twee camera's bevestigd. Daarbij ook twee grote bouwlampen, een zonnepaneel en een audio speaker, maar die zijn op de foto niet te zien.

De camera's zijn net geïnstalleerd, de vrachtwagen rijdt de hoek om.

Twee mannen kwamen aangereden.

Ze hebben de hele installatie zonder pardon bij hem op de stoep gezet en alles zorgvuldig ingesteld.

Een knikje in zijn richting, meer kon er niet af en nu zijn ze weer weggereden.

Hij had iets moeten zeggen.

Hij had moeten vragen wat er aan de hand was, maar hij was zo overrompeld dat hij daar pas aan denkt nu ze al weg zijn.

Hij loopt erheen en ziet dat de camera hem volgt en steeds met hem mee beweegt. Hij weet niet of dit automatisch gebeurt, door een sensor die is ingebouwd. Dat zou kunnen. Het kan ook dat ze vanaf afstand worden bestuurd, door agenten die de camera ergens vanuit een kamertje op het bureau bedienen.

Hij weet het niet.

Hij gaat ervoor staan en hij zwaait.

'Hallo,' zegt hij. 'Kunnen jullie me horen?'

Geen antwoord.

Hij heeft een schop tegen het staal maar ook dat roept geen reactie op.

Hij gaat weer zitten op het bankje.

Beduusd. En bang.

Zijn naam is Mo.

Mo Derrigter.

Hij is leraar aan een basisschool. Althans, dat is hij lange tijd geweest. Zijn vader was leraar wiskunde, zijn moeder directeur

van diezelfde school. Mo dacht dat het zijn roeping was, maar is inmiddels toch van baan gewisseld.

Leeftijd: 51 jaar

Hobby: zaalvoetbal, met zijn oude vriendengroep.

Hij woont zijn hele leven in dit dorp en al die tijd is er nog nooit zoiets gebeurd. Het is een rustig dorp. Met vriendelijke mensen.

Hij heeft met niemand ruzie.

Hij heeft geen vijanden, hij heeft nooit vijanden gehad.

En toch is hij, zonder dat hij weet waarom, nu onder camera-toezicht geplaatst.

Mo pakt zijn telefoon en leest dat zulke camera's worden gebruikt bij de beveiliging van een minister of voor een ambassade van een vreemde mogendheid. Hij leest dat zo'n beveiliging steeds vaker nodig is. Bij politici en journalisten, bij hulpverleners, sporters. Ook gewone mensen worden steeds vaker bedreigd. Meestal gaat dat anoniem. Op social media. Soms met een dreigbrief, of een vuurwerkbom.

Bijna altijd in een stad. Den Haag of Amsterdam.

Hij scrollt langs een rij plaatjes. Zulke camera's zijn in zijn dorp nog nooit vertoond.

En zeker niet hier voor zijn huis, zijn tuin, zijn eigen oprit.

Hij belt zijn broer, maar legt snel neer voor er opgenomen wordt.

De camera's luisteren mee.

Hij gaat naar binnen, doet de deur dicht, belt opnieuw.

'Maak je niet druk,' zegt Mike. 'Het gaat vast niet om jou. Bel gewoon naar de gemeente om te vragen wat er aan de hand is.' Maar Mo voelt zich te veel uit het veld geslagen. Hij heeft er gewoon de puf niet voor. Hij staart uit het raam. De camera staart terug.

De Watchtower lijkt een wezen van een andere planeet, hard en hoekig. Dreigend. Het hoort hier niet, het past niet, het vloekt met de bloemen in de voortuin. De tuin ziet er vredig, onbekommerd en gezellig uit. Het is een mooie, zonnige dag.

Die toren oogt zo zinloos. Zo misplaatst. Maar hij staat er wel, stevig, duidelijk en onbeschaamd en Mo kan er niet omheen.

*

Er zou een opvangcentrum in het oude klooster komen voor een groep vluchtelingen uit Noord-Afrika. En de gemeente wilde met de mensen in gesprek. Er was nog niets besloten. Omwonenden konden hun mening geven. De bijeenkomst werd gehouden in het dorpshuis. Iedereen was welkom. Hoewel het klooster een flink eind verderop lag en Mo dus weinig van die vluchtelingen zou merken, is hij er toch maar heen gegaan. Samen met twee vrienden van het voetbal.

De avond begon saai, met een lange inleiding van een man die er duidelijk geen zin in had.

Het ging om een groep van ongeveer vijftig vluchtelingen, werd hun verteld. Mensen die moesten vluchten voor de droogte. De oogst was weer mislukt, de hongersnood hield aan en in hun eigen land hadden de mensen helemaal geen perspectief.

‘Wat kun je doen?’ vroeg de man, op een toon als daarmee alles wordt gezegd. ‘Wat kun je doen in een woestijn?’

Hij vertelde dat de komst van vluchtelingen samenhang met de klimaatverandering die hele streken in de wereld onbewoonbaar maakt en steeds meer spanningen veroorzaakt.

Na een eindeloze reeks plaatjes, woorden, vragen, was het tijd voor een kop koffie met voor iedereen een plakje cake.

Mo was bijna in de pauze al naar huis gegaan of misschien nog even met zijn vrienden naar de kroeg.

Maar juist in die pauze ging het fout. Er was een televisieploeg aanwezig en in no-time verdrongen de grootste praatjesmakers zich voor de camera. Piet, van de garage. Karin, van Kees. Maartje Zonninga.

Aangemoedigd door wat scherpe vragen van de journalist, begonnen mensen tegen elkaar op te bieden.

Mo keek ernaar en zag hoe het uit de hand liep.

Hun stemmen werden scheller, hun blikken onheilspellend en al snel volgen er scheldpartijen en bedreigingen. Nette mensen toonden zich plots boze, gefrustreerde scherpslijpers. Twee mensen gingen op de vuist.

Mo schrok, zoals bijna iedereen dat deed.

Hij kende iedereen en had dit niet aan zien komen.
Met een paar buurtgenoten heeft hij nog geprobeerd te boel te sussen, maar daar was geen beginnen aan.
Dan niet, dacht hij. Dan moeten ze het ook maar zelf weten.

*

Al met al leek het wel mee te vallen.
Je komt elkaar toch weer tegen, in zo'n dorp, je moet het samen doen. En dus groetten dezelfde mensen die elkaar hadden uitgescholden, elkaar de volgende ochtend of er niets gebeurd was. Zand erover.
Niets vergeven, niets vergeten, maar het leven moet toch gewoon doorgaan.
Mo dacht dat het voorbij was. Een incident. Een ongelukkige gebeurtenis uit het verleden.
Zo zie je maar, hoe hij zich kon vergissen.

De Watchtower maakt duidelijk dat er nog steeds van alles aan de hand is.
Alle mensen uit de buurt hebben er moeite mee.
'Het is gewoon verschrikkelijk.'
'Ja,' zegt Mo, 'die camera's, de hele tijd.'
Hij zag dat zijn overbuurman met wat buurtbewoners in gesprek ging, en is snel naar hen toe gelopen.
Hij vraagt of iemand weet wat er gebeurd is.
Waarom die camera's hier staan.
'Alsof ik iets verkeerd gedaan heb,' lacht hij.

‘Ze staan er niet voor jou,’ vertelt de overbuurman. ‘Het gaat om Lena. Om haar veiligheid.’

Mo is opgelucht. En, meteen daarna, bezorgd.

Lena is zijn buurvrouw. Ze is een vriendelijke, bescheiden vrouw die als kok werkt bij de Brasserie op het plein. Haar werk heeft haar hierheen gebracht, inmiddels al ruim twintig jaar geleden. Daarvoor woonde ze op Vlieland, het eiland waar ze is geboren.

Soms werkt ze ook bij het pannenkoekenrestaurant, een dorp verderop. Ze is een goede kok, dat weet Mo. Hij ruikt vaak in zijn tuin wat ze thuis aan het koken is en dan loopt het water hem in de mond.

Ze wisselen soms nieuwtjes uit.

Lena blijkt de hele week al het gesprek van de dag.

Mo heeft dat niet gemerkt.

‘Het komt door de bijeenkomst,’ begint zijn buurman uit te leggen. ‘Daar is het gebeurd. Of vlak daarna, dat weet ik niet.’ ‘Ik wist niet dat Lena daar ook was,’ zegt Mo. ‘Ik heb haar niet gezien.’

‘Eerst had niemand door wat er gebeurde. Het viel gewoon niet op. Bij de bakker heeft Lena naar het brood gewezen, in stilte betaald en vriendelijk geknikt. Je kent dat wel, bij wijze van bedankje. En in de supermarkt kijken de kassières je sowieso niet aan. Pas toen ze twee, drie dagen niets gezegd had, kregen we het in de gaten.’

Een collega bij de Brasserie had als eerste aan de bel getrokken. Lena kwam al dagen niet meer opdagen en toen ze bij haar

langsgingen, zei ze niets. Geen woord. Geen groet, of dankje kon eraf. Laat staan een verklaring voor haar afwezigheid op het werk.

De zus van Lena werd gebeld, maar die was op rondreis door Amerika.

‘Eerst dachten we dat ze verkouden was. Een keelontsteking of iets anders. Dat kon. Dat kan iedereen wel overkomen. Maar ze appte ook niet meer. Ze schreef niet meer en las niets meer. Het was alsof ze ver van taal, van woorden wilde blijven. Alsof ze daarvoor terugschrok of er niet meer mee om kon gaan. Dat is toch raar? Dat is toch niet normaal?’

Mo hoort zijn buurman aan. Hij weet nog steeds niet wat er aan de hand is, maar wil de man niet onderbreken.

‘De huisarts heeft haar onderzocht. Er was geen lichamelijke oorzaak, werd gezegd. Waarschijnlijk was ze bang. En daarna kwam de politie. Er komt geen woord meer uit.’

Men heeft besloten dat ze wordt bedreigd.

*

‘Ze staan er niet voor jou,’ was er gezegd, maar de politie neemt toch een verhoor af. Eerst informeel, gemoedelijk bij Mo thuis.

En daarna moet hij, heel streng, mee naar het bureau.

Ze loodsen hem de gangen door naar de verhoorkamer, helemaal achteraan.

Een kleine, kale kamer met tl-verlichting.

Zijn bankgegevens worden doorgelicht. Zijn vakantie-reizen.
Zijn WhatsApp, LinkedIn, zijn Instagram en Facebook.
'Er zijn serieuze aanwijzingen dat er iets mis is,' zeggen ze, als Mo daar tegen protesteert.
Maar als Mo vraagt of er bewijzen zijn, geven ze niet thuis.
'Mensen zeggen dingen,' mompelt een van de agenten.
Een tweede staat erbij te knikken.
'Geloof me, we doen dit niet voor niets.'
Ze hebben gehoord dat hij regelmatig met haar stond te praten.
Wat moet een man als hij, bij Lena op bezoek?
Ze is ruim vijf jaar ouder dan Mo, maar – verzekert de politie hem – dat wil niets zeggen.
Vindt hij haar soms aantrekkelijk?
Is er chantage in het spel?
Een gokverslaving, of een andere, rare tik?
We leven in een vrij land, wordt hem verteld. Ze kunnen wel wat hebben. Ze hebben wel gekkere dingen meegemaakt.
Als hij nu bekend, komt hij er nog vrij makkelijk vanaf.
Hoe langer het duurt, hoe zwaarder de straf die hem boven het hoofd zal hangen.

Mo begint ervan te zweten.
Hij kan niet omgaan met die achterdocht.
Het is niet logisch, ze verspringen steeds van onderwerp en hij voelt zich bezoedeld. Vies.
Hij krijgt er hoofdpijn van en gaat zelfs aan zichzelf twijfelen.

Tot hij, zonder zichtbare redenen, van het ene op het andere moment weer heel beleefd behandeld wordt.